

**ЗБІРНИК
«НАЦІОНАЛЬНИЙ СКЛАД
НАСЕЛЕННЯ
ЧЕРНІВЕЦЬКОЇ ОБЛАСТІ
ТА
ЙОГО МОВНІ ОЗНАКИ»**

**(за даними Всеукраїнського
перепису населення 2001 року)**

НАЦІОНАЛЬНИЙ СКЛАД НАСЕЛЕННЯ ОБЛАСТІ ТА ЙОГО МОВНІ ОЗНАКИ

(Аналітична записка)

Під час проведення Всеукраїнського перепису населення 2001 року поряд з іншими демографічними ознаками фіксувалися також етнічне походження населення, рідна мова та інші мови, якими володіють мешканці.

Національний склад населення

Особливістю національного складу населення області є його багатонаціональність. За даними перепису на території області проживали представники 76 національностей (у 1989 році – 69 національностей). Найбільша кількість національностей - в обласному центрі (65).

Дані щодо населення найбільш чисельних національностей, які мешкають в області, наведено нижче:

	Кількість осіб		У % до підсумку		2001р.
	1989р.	2001р.	1989р.	2001р.	у % до 1989р.
Всього населення	940801	919028	100,0	100,0	97,7
у тому числі:					
українці	666095	689056	70,8	75,0	103,5
румун	100317	114555	10,7	12,5	114,2
молдовани	84519	67225	9,0	7,3	79,5
росіяни	63066	37881	6,7	4,1	60,1
поляки	4700	3367	0,5	0,3	71,6
білоруси	2864	1483	0,3	0,2	51,8
євреї	16469	1443	1,7	0,2	8,8
інші національності	2771	4018	0,3	0,4	в 1,5 р.б.

*) До таблиці включені дані щодо національностей, частка яких у загальній кількості постійного населення становила не менше 0,2%.

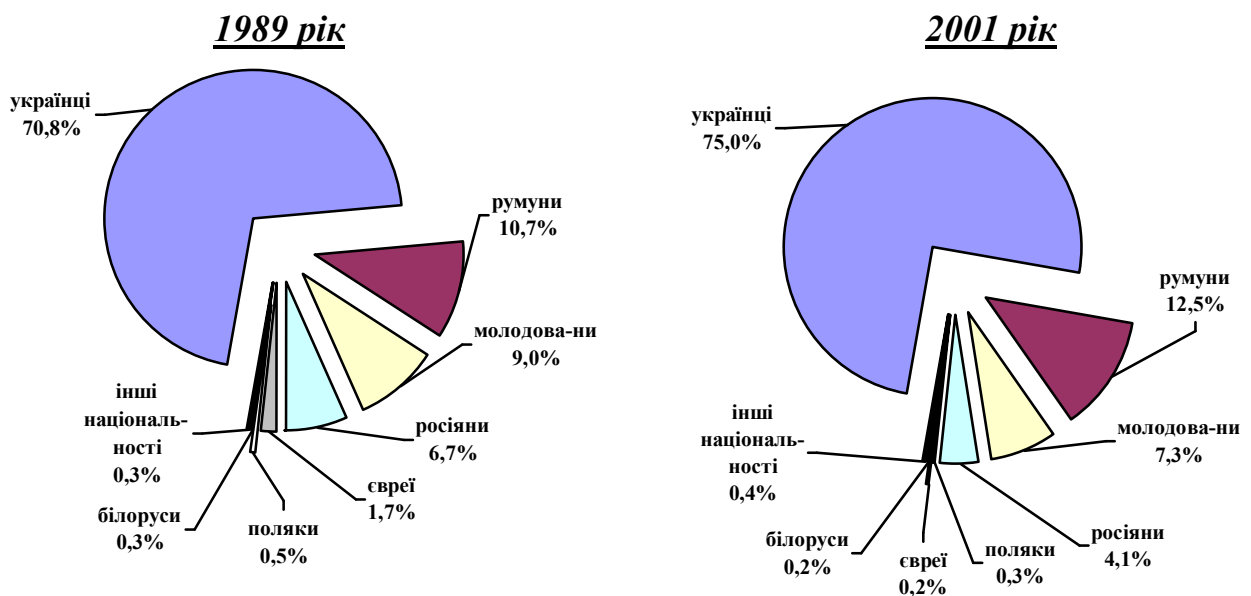
Національну основу населення області складають **українці**, чисельність яких становила 689,1 тисячі осіб, або 75 відсотків загальної кількості населення. За 12 років, що минули від перепису населення 1989 року, чисельність українців **зросла** на 23 тисячі осіб, або на 3,5 відсотка, а їх питома вага серед жителів області – на 4,2 відсоткового пункту.

Друге місце за чисельністю посідають **румун**. Їх кількість порівняно з переписом 1989 року **збільшилась** на 14,2 тисячі осіб, або на 14,2 відсотка і становила на дату перепису 114,6 тисячі осіб. Питома вага румун у загальній чисельності населення збільшилась на 1,8 відсоткового пункту і становила 12,5 відсотка.

На третьому місці знаходяться **молдовани**. Число осіб цієї національності становило 67,2 тисячі осіб, або 7,3 відсотка загальної чисельності населення. Проте, їх кількість порівняно з даними попереднього перепису **зменшилася** на 20,5 відсотка.

Значно **зменшилась** чисельність євреїв (на 91,2%), білорусів (на 48,2%), росіян (на 39,9%), поляків (на 28,4%) тощо.

Національний склад населення області за результатами переписів населення 1989 та 2001 років (у відсотках до загальної чисельності населення)

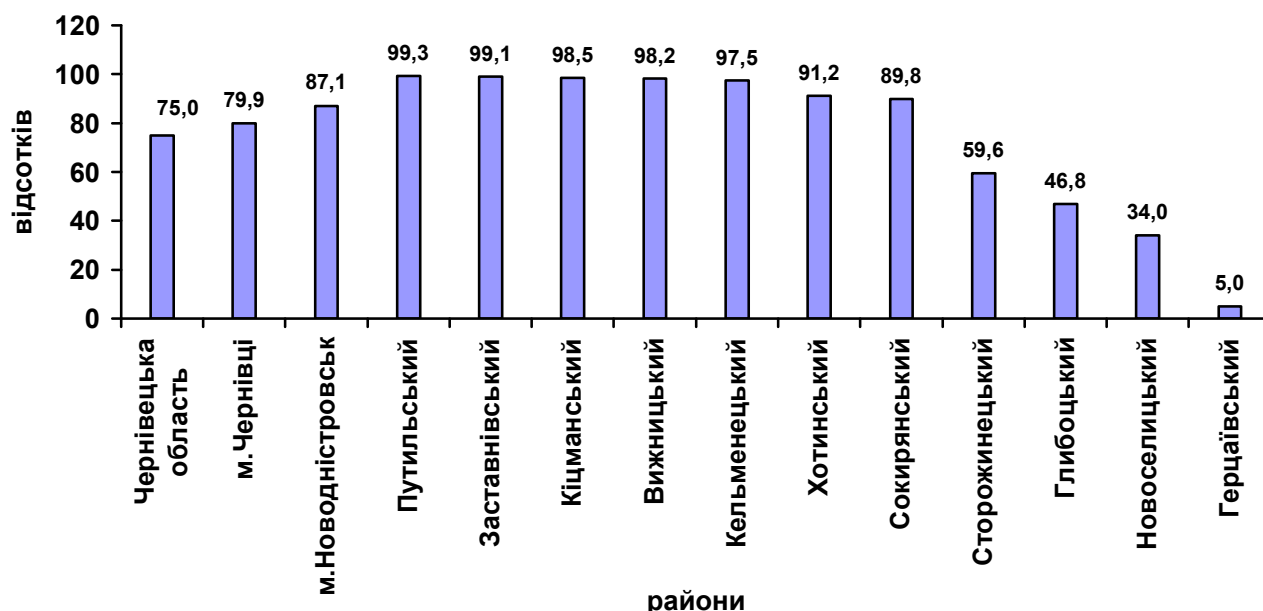
В міжпереписний період відбулися деякі зміни у розселенні осіб різних національностей по регіону. Чисельність українців, що проживають у міських поселеннях, **зросла** на 6,8 відсотка і склала 80,5 відсотка міського населення, в сільській місцевості - на 1 відсоток і склала 71,3 відсотка сільського населення.

На момент перепису населення 2001 року 43 відсотки українців проживали в міських поселеннях і 57 відсотків – у сільській місцевості (у 1989 році - відповідно 42 і 58 відсотків).

Майже всі євреї (98,5% їх чисельності), переважна більшість росіян (84,1%) та поляків (56,6%) проживають в міських поселеннях. Водночас, молдован тут лише 11,4 відсотка їх чисельності, румун – 21,4 відсотка.

Українці розселені по всій території області і мають переважну чисельність у всіх районах, крім Герцаївського (91,5% румун) та Новоселицького (57,5% молдован).

**Питома вага українців у загальній чисельності населення
(у відсотках)**

Особи румунської національності розселені, в основному, в Сторожинецькому (30,6% їх кількості по області), Глибоцькому (28,7%) і Герцаївському (25,8%) районах.

Переважна більшість молдован проживає в Новоселицькому районі (74,9% їх кількості по області), росіян – у місті Чернівцях (70,6%), поляків – у Сторожинецькому районі (43,3%) і місті Чернівцях (41,8%), євреїв – у місті Чернівцях (90,6%).

Мовний склад населення

Розподіл населення найбільш чисельних національностей за рідною мовою характеризується такими даними:

	Кількість осіб даної національності у 2001р.	Вважають рідною мовою, у % до підсумку					
		мову своєї національності		мову не своєї національності			
		1989р.	2001р.	українську		російську	
				1989р.	2001р.	1989р.	2001р.
Всього населення	919028	90,5	96,1	6,7	6,9	4,3	1,6
у тому числі:							
українці	689056	97,3	98,5	x	x	2,6	1,3
румуни	114555	53,0	91,9	11,7	6,8	3,0	0,9
молдовани	67225	95,4	91,6	2,5	3,2	2,1	1,2
росіяни	37881	97,4	91,5	2,5	8,1	x	x
поляки	3367	34,4	40,9	48,4	47,8	15,5	8,3
білоруси	1483	44,2	30,1	4,4	19,0	51,1	50,2
євреї	1443	27,4	20,7	1,2	23,8	71,4	55,0

Питома вага осіб, які назвали рідною мовою мову своєї національності, у 2001 році збільшилася порівняно з 1989 роком на 5,6 відсоткового пункту і склала 96,1 відсотка.

Переважна більшість населення області - 694,5 тисячі осіб, або 75,6 відсотка назвала рідною мовою мову основної національності – **українську**. У 1989 році питома вага таких осіб в загальній чисельності населення області становила 70,8 відсотка.

Російську мову визначили як рідну мову 48,4 тисячі осіб, або 5,3 відсотка населення, у 1989 році вони складали 10,5 відсотка.

Частка **інших мов**, які були вказані в якості рідної, за міжпереписний період збільшилася на 0,4 відсоткового пункту і становила 19,1 відсотка.

Слід відмітити, що серед найбільш чисельних національностей рідною мовою вважають мову своєї національності переважна більшість українців (98,5%), румун (91,9%), молдован (91,6%) та росіян (91,5%). Зберегли рідну мову своєї національності також азербайджанці, вірмени, угорці, цигани.

Решта національностей в якості рідної мови віддала перевагу українській та російській мовам. Так, 47,8 відсотка поляків назвали рідною українську мову, 55 відсотків євреїв і 50,2 відсотка білорусів – російську. Великий відсоток німців, татар, чувашів, греків та деяких інших національностей вважають своєю рідною мовою українську або російську мову. Це є свідомством того, що відбувається процес мовної асиміляції.

Більш значний рівень мовної асиміляції спостерігається в міських поселеннях. Так, у місті Чернівцях 35 відсотків молдован і 28,1 відсотка румун назвали рідною мовою українську або російську мову.

Чисельність осіб, які **вільно володіють українською та російською мовами**, характеризується такими даними:

	Всього осіб	у тому числі вільно володіють			
		українською мовою		російською мовою	
		осіб	у % до загальної чисельності	осіб	у % до загальної чисельності
Все населення	919028	813297	88,5	405765	44,2
у тому числі:					
міське населення	368263	349961	95,0	207345	56,3
сільське населення	550765	463336	84,1	198420	36,0

Наведені дані свідчать, що чисельність осіб, які **вільно володіють українською мовою**, становить 813,3 тисячі осіб, або 88,5 відсотка всього населення (у 1989 році – відповідно 731,4 тисячі і 77,7%), з них:

- 678,5 тисячі осіб українців, які назвали українську мову рідною,

- 9,2 тисячі українців, які назвали рідною мову іншої національності, але вільно володіють українською мовою,
- 15,9 тисячі осіб інших національностей, які назвали українську мову рідною,
- 109,7 тисячі осіб інших національностей, які вільно володіють українською мовою,

В районах питома вага осіб, які вільно володіють українською мовою, складає (у відсотках до всього населення) :

1. Заставнівський	– 99,9	7. Сокирянський	– 97,5
2. Путильський	– 99,9	8. Глибоцький	– 78,7
3. Вижницький	– 99,8	9. Сторожинецький	– 77,7
4. Кіцманський	– 99,8	10. Новоселицький	– 58,2
5. Кельменецький	– 99,6	11. Герцаївський	– 38,2
6. Хотинський	– 98,9		

У місті Чернівцях вільно володіють українською мовою 227,3 тисячі осіб, або 96 відсотків всього населення (у 1989 році – 77,8%), у місті Новодністровську – 95,3 відсотка.

Чисельність осіб, які **вільно володіють російською мовою**, в області згідно даних перепису становить 405,8 тисячі, або 44,2 відсотка загальної чисельності населення (у 1989 році – відповідно 604,5 тисячі осіб і 64,3%).

У міських поселеннях таких осіб зафіксовано 207,4 тисячі, або 56,3 відсотка міського населення (у 1989 році – відповідно 315,1 тисячі осіб і 80%), а в сільській місцевості – 198,4 тисячі осіб, або 36 відсотків сільського населення (у 1989 році – відповідно 289,4 тисячі осіб і 53%).

Найбільше осіб, які вільно володіють російською мовою, мешкають у місті Чернівцях – 144,6 тисячі. Їх питома вага у загальній чисельності населення міста становить 61,1 відсотка. Такий же відсоток і у місті Новодністровську.

Більше половини населення Новоселицького (52,5%) та Герцаївського (51,4%) районів також вільно володіють російською мовою. Найменше такого населення у Кіцманському (26,2%) та Заставнівському (29,9%) районах.

Серед інших мов, крім рідної, якими вільно володіє населення області слід відмітити: румунську (12,2 тисячі осіб), англійську (9,6 тисячі), молдавську (7,9 тисячі), німецьку (4,2 тисячі), польську (2,1 тисячі), французьку (1,4 тисячі).

Водночас, половина населення області (464 тисячі осіб) зовсім не володіє іншими мовами, крім рідної.

Таким чином, Всеукраїнський перепис населення 2001 року засвідчив, що у міжпереписний період відбулися зміни у етно-національному складі населення області. Відбувся природний процес повернення людей до власного етнічного коріння. Це стало можливим завдяки створенню умов, які ґрунтуються на повазі права вибору кожним громадянином власної етнічної належності та розвитку власної мови і культури.